

Ramar för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Till finansutskottet

Finansutskottet har givit övriga utskott tillfälle att yttra sig över budgetpropositionen för 2012 om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudgeten för budgetåret 2012, finansplan och skattefrågor m.m. samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Arbetsmarknadsutskottet har beredningsansvaret för utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Förutom budgetpropositionens förslag till statsbudget, finansplan m.m. kommenterar utskottet även oppositionens förslag till ramar i partimotionerna 2011/12:Fi240 (S), 2011/12:Fi241 (MP), 2011/12:Fi242 (SD) och 2011/12:Fi243 (V), som i fortsättningen refereras utan årtal.

Utskottets överväganden

Riktlinjer för politiken och budgetramarna för utgiftsområdena 13 och 14

Propositionen

I propositionen anför det att regeringens främsta mål är att föra Sverige mot full sysselsättning genom minskat utanförskap. Arbetsmarknaden har utvecklats starkt under de senaste två åren. Antalet sysselsatta har ökat kraftigt. Den starka sysselsättningsuppgången har också inneburit att arbetslösheten har minskat, trots det ökade arbetskraftsdeltagandet. De senaste två årens goda utveckling på arbetsmarknaden kan förklaras av både konjunkturuppgången och regeringens reformer. Trots den goda utvecklingen är resursutnyttjandet på arbetsmarknaden lågt, och spåren av finanskrisen syns fortfarande. Det tydligaste tecknet på detta är att arbetslösheten fortfarande är hög. Under andra kvartalet 2011 var den säsongrensade arbetslösheten 7,5 %.

Regeringen gör bedömningen att inbromsningen i den svenska ekonomin under hösten 2011 leder till att företagens behov av att öka antalet anställda snabbt kommer att avta. Sysselsättningen bedöms i princip vara oförändrad från slutet av 2011 fram till andra halvåret 2013. Arbetslösheten bedöms öka till 7,8 % år 2012 och ligga kvar på ungefär samma nivå 2013. I takt med att efterfrågan i ekonomin åter tar fart bedöms sysselsättningen öka under 2014 och 2015, samtidigt som arbetslösheten minskar till 5,5 % år 2015.

Den svaga utvecklingen på arbetsmarknaden medför enligt regeringen att de problem som finns på arbetsmarknaden riskerar att förvärras. Långtidsarbetslösheten är fortfarande hög, och antalet långtidsarbetslösa kommer sannolikt att öka de närmaste åren. Personer födda utanför Europa, äldre, personer med högst förgymnasial utbildning och personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga är långtidsarbetslösa i högre grad än andra grupper. För dessa grupper blir det ännu svårare att få jobb när konjunkturen åter försvagas.

För att stödja långtidsarbetslösa och andra grupper med svag förankring på arbetsmarknaden föreslår regeringen ett arbetsmarknadspaket med en rad åtgärder för att möta den sämre utvecklingen på arbetsmarknaden. I detta paket ingår även åtgärder för en bättre arbetsförmedling i form av förstärkt stöd och förmedling till dem som riskerar att bli långtidsarbetslösa, en förbättrad uppföljning av arbetslösas jobbsökande samt högre kvalitet och aktivitet i jobb- och utvecklingsgarantin och i jobbgarantin för ungdomar.

Regeringens förslag till ram för *utgiftsområde 13* uppgår till knappt 8,4 miljarder kronor och omfattar områdena integration, diskriminering och jämställdhet. Ramen för utgiftsområdet beräknas komma år överstiga den beräknade anslagsnivån i budgetpropositionen för 2011 med 2,1 miljarder kronor 2012, 2,2 miljarder kronor 2013 och 2,8 miljarder kronor 2014. Anledningen är främst ökade utgifter för mottagandet av ensamkommande barn. Förslaget om att verksamheten med lån till hemutrustning ska finansieras via anslag i stället för lån hos Riksgäldskontoret innebär att utgifterna ökar med 1,2 miljarder kronor 2012, 79 miljoner kronor 2013, 82 miljoner kronor 2014 och 83 miljoner kronor 2015. Den kraftiga ökningen 2012 beror på engångseffekten av att nuvarande lån hos Riksgäldskontoret amorteras.

För *utgiftsområde 14*, som innefattar områdena arbetsmarknad och arbetsliv, föreslår regeringen en ram på drygt 70,4 miljarder kronor. Inbromsningen i svensk ekonomi under andra halvåret 2011 innebär att återhämtningen på arbetsmarknaden stannar av. Detta bidrar till att utgifterna beräknas öka 2012 och 2013. Från och med 2014 beräknas utgifterna minska i takt med att återhämtningen åter tar fart. Innevarande år förväntas utgifterna minska med 3,1 miljarder kronor jämfört med 2010, men de bedöms sedan öka 2012 både på grund av ökad arbetslöshet och till följd av de reformer inom arbetsmarknadspolitiken som föreslås i denna budgetproposition. Utgifterna överstiger den anslagsnivå som beräknades i budgetpropositionen för 2011 med 6,5 miljarder kronor 2012, 8,9 miljarder kronor 2013 och 7,0 miljarder kronor 2014. Lönegarantiersättningarna antas bli högre än beräknat innevarande år, och på ändringsbudgeten i samband med denna budgetproposition föreslås därför att anslag 1:11 Bidrag till lönegarantiersättning ökas med 474 miljoner kronor. Den del av det förstärkta arbetsmarknadspaketet som belastar utgiftsområdet innebär att utgifterna ökar med 2,8 miljarder kronor 2012, 1,8 miljarder kronor 2013, 1,1 miljarder kronor 2014 och 421 miljoner kronor 2015. Samtidigt innebär de ytterligare platserna inom arbetsmarknadspolitiken för personer som lämnat sjukförsäkringen ökade utgifter om 443 miljoner kronor 2012, 653 miljoner kronor 2013, 400 miljoner kronor 2014 och 54 miljoner kronor 2015.

Motionerna

De fyra oppositionspartierna har i sina budgetmotioner lämnat förslag till ramar för utgiftsområdena 13 och 14 som skiljer sig från regeringens förslag. Förslagen framgår av tabell 1 nedan. I det följande redovisas partiernas viktigaste skiljepunkter i förhållande till regeringens förslag med betoning på de delar som påverkar de alternativa ramnivåerna.

Tabell 1. Förslag till ramar för 2012*Miljoner kronor*

	BP 2012	Fi240 (S)	Fi241 (MP)	Fi242 (SD)	Fi243 (V)
Utg. omr. 13	8 374	0	–90	–4 139	–445
Utg. omr. 14	70 476	+5 850	+2 625	+963	+7 867

Socialdemokraterna föreslår i motion *Fi240* att personer som trots stora insatser inte kan få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden ska ha möjlighet att få anställning med lönesubvention och avtalade villkor genom t.ex. plusjobb inom den offentliga eller ideella sektorn. Partiet föreslår därför att jobb- och utvecklingsgarantin fasas ut. Man ser i stället behov av en ny form av subventionerade anställningar med en väsentligt högre grad av subvention. Partiet vill utöka antalet OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete) riktade till personer med psykiska funktionshinder. *Socialdemokraterna* föreslår också en skattekreditering på 30 % av bruttoarbetsinkomsten för arbetslösa med försörjningsstöd som börjar förvärvsarbete.

I syfte att minska ungdomsarbetslösheten förordar *Socialdemokraterna* en satsning på utbildningsvikariat inom vård och omsorg och traineeplatser för unga under 26 år i både offentlig och privat verksamhet. Den s.k. Nynäshamnsmodellen för sommarjobb till unga föreslås bli utvidgad till att omfatta Sveriges samtliga kommuner. Partiet vill öka antalet platser inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen med inriktning mot bristyrken. Arbetsförmedlingen ska ges möjlighet att i en utvärderingsbar försöksverksamhet bevilja arbetslösa möjligheter att studera inom den reguljära utbildningen.

Socialdemokraterna föreslår ett tak för medlemsavgiften till arbetslöshetsförsäkringen på 120 kr i månaden. Partiet vill höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 %. Taket höjs till 910 kr per dag från mars 2012. Efter 100 dagars arbetslöshet trappas taket i a-kassan ned med 150 kronor per dag. *Socialdemokraterna* anför att regeringens minskning av anslagen till Arbetsmiljöverket har inneburit att delar av den verksamhet som är inriktad på att förebygga risker genom kontroll och tillsyn har skalats bort. Partiet vill därför tillföra medel för bl.a. fler inspektioner, utbildning till skyddsombud och projekt för att stärka kvinnors arbetsmiljö.

Socialdemokraterna ser stora brister i etableringsreformen. De är kritiska till den sfi-bonus som infördes permanent den 1 juli 2010, vilken sägs vara ineffektiv, orättvis och förknippad med stora dödviktskostnader. Partiet är även kritiskt till systemet med etableringslotsar. Medel förs därför över från sfi-bonusen och lotsverksamheten till insatser i Arbetsförmedlingens regi med syftet att öka samverkan med kommunerna kring högre kvalitet i etableringsinsatserna för nyanlända.

Socialdemokraterna föreslår i motion *Fi240* en ram för utgiftsområde 13 på samma nivå som regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 5 850 miljoner kronor över regeringens förslag.

Miljöpartiet framför i motion *Fi241* bl.a. ett antal förslag för att minska ungdomsarbetslösheten. Partiet vill skapa nya jobb genom att göra det billigare för företag att anställa. Därför vill man avskaffa arbetsgivaravgiften helt i ett år för företag som anställer unga arbetslösa. Inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen vill man rikta platser till unga mellan 18 och 24 år. Partiet vill pröva programmet Gröna jobb för långtidsarbetslösa igen. Miljöpartiet förordar också ett traineeprogram inom den offentliga sektorn där unga kan komma in och arbeta parallellt med äldre. Miljöpartiet föreslår en stimulanspott som kommuner, näringsliv och ideella organisationer ska kunna söka för att erbjuda sommarjobb till unga mellan 16 och 17 år. Ett s.k. navigatorcentrum som samordnar insatser från Arbetsförmedlingen och kommunerna ska kunna erbjuda stöd till deltagande ungdomar. Miljöpartiet vill underlätta för företag som vill ta emot praktikanter och föreslår därför stöd i form av handledarutbildning och kompetensutveckling.

Miljöpartiet vill satsa medel på att minska löneskillnaderna mellan män och kvinnor i den statliga verksamheten. Till skillnad från en majoritet av EU:s medlemsländer lever Sverige inte längre upp till Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendationer om en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. För att detta ska bli möjligt krävs ökade resurser till Arbetsmiljöverket, vilket partiet vill tillföra.

Med tanke på de stora svårigheter som nu finns på arbetsmarknaden föreslår Miljöpartiet en långsammare nedtrappning av ersättningsnivån än i dag så att en arbetslös ska få 80 % av sin tidigare dagsförtjänst i 300 dagar (450 dagar för föräldrar till barn under 18 år), och därefter 65 %. Miljöpartiets förslag innehåller också en höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringen med 100 kr till 780 kr per dag de första 100 dagarna.

Miljöpartiet föreslår att sfi-bonusen avskaffas och att de medel som är avsatta för detta ändamål används för att stärka den ordinarie undervisningen i svenska för invandrare. Enligt Miljöpartiets mening har alla inte samma rättigheter och möjligheter att verka i vårt samhälle. Partiet vill därför tillföra ytterligare medel till Diskrimineringsombudsmannens arbete och till antidiskrimineringsbyråerna för att de ska kunna föra statistik som möjliggör jämförelser över tid och mellan olika delar av landet.

Miljöpartiet föreslår i en rättad version av motion *Fi241* en ram för utgiftsområde 13 som ligger 90 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 2 625 miljoner kronor över regeringens förslag.

Enligt vad *Sverigedemokraterna* föreslår i motion *Fi242* bör en ny form av lärlingsanställning införas där den arbetsgivare som anställer en lärling under ett års tid skulle befrias från arbetsgivaravgift och ha möjlighet att anställa lärlingen till 75 % av ingångslönen. Under lärlingsperioden kan även provanställningen förlängas till 12 månader i stället för 6. *Sverigedemokraterna* förordar en utökning av undantagen i LAS turordningsregler från den nuvarande nivån på 2 anställda till 5 anställda. Man föreslår att

den generella gränsen för att kunna få s.k. starta-eget-bidrag sänks från 25 till 20 år och att bidraget ska kunna ges i 9 i stället för dagens 6 månader. Sverigedemokraterna förordar en höjning av taket för arbetslöshetsersättningen. Ambitionsnivån för det nya taket är 900 kr per dag i 100 dagar, därefter 750 kr. Partiet förordar också ett återinförande av den s.k. 100-dagarsregeln och ett avskaffande av deltidsbegränsningen i arbetslöshetsförsäkringen.

Sverigedemokraterna förespråkar en modell med gästarbetare, där utländsk arbetskraft kan få ett tillfälligt uppehållstillstånd knutet till arbetsmarknadens behov. Partiet ställer sig däremot starkt kritiskt till att som regeringen öppna upp för en generell arbetskraftsinvandring inom områden som redan präglas av hög arbetslöshet.

Sverigedemokraterna betraktar instegsjobben som en skattesubventionerad diskriminering av svenskar och föreslår ett omedelbart avskaffande av insatsen av såväl rättviseskäl som budgetskalet. Sverigedemokraterna vill också skära ned kraftigt på flera anslag inom utgiftsområde 13 i takt med att antalet nyanlända asyl- och anhöriginvandrare minskar med 90 % som ett resultat av partiets invandringspolitik. Man väljer dock att inte avbryta ersättningen till kommuner i förtid utan låter redan ingångna avtal löpa tills de naturligt avslutas, vanligtvis 24 månader.

Sverigedemokraterna föreslår i motion Fi242 en ram för utgiftsområde 13 som ligger 4 139 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 963 miljoner kronor över regeringens förslag.

Vänsterpartiet anför i motion Fi243 att partiet vill avveckla systemet med s.k. kompletterande aktörer och privata jobbcoacher och slopa de rigida garantiprogrammen. I stället för den s.k. fas 3 ska deltagarna erbjudas bl.a. subventionerade övergångsjobb. Utöver den satsningen bereds plats för fas 3-deltagare i yrkesutbildning inom ramen för exempelvis arbetsmarknadsutbildning eller yrkeshögskolan eller som anställd lärling.

I stället för att låta nyutexaminerade unga gå arbetslösa vill Vänsterpartiet underlätta traineeanställningar vid myndigheter och förvaltningar. Partiet satsar också på ett kunskapslyft för anställda i äldreomsorgen. Under utbildningen bereds nästa generations omsorgsarbetare möjlighet att komma in i yrket genom utbildningsvikariat. Den tredje delen i Vänsterpartiets generationsväxlingssatsning utgörs av lärlingsanställningar i bristyrken. Vänsterpartiet vill också att den som får tjänstledigt för att starta eget ska kunna få stöd för start av näringsverksamhet under förutsättning att arbetsgivaren anställer en arbetslös som vikarie. Partiet vill tillföra fler årsplatser inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen än regeringen och avskaffa begränsningen till 6 månaders utbildningstid. Vänsterpartiet välkomnar den utökning av antalet lönebidragsanställningar som regeringen gör i det s.k. kulturarvslyftet men menar att målgruppen har avgränsats för snävt. Taket för lönebidragsersättningen behöver höjas, och samma takhöjning föreslås för OSA-anställningar, utvecklingsanställningar och

trygghetsanställningar. Vänsterpartiet avsätter mer än regeringen till Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete, till utbildning av skyddsombud och till de regionala skyddsombudens verksamhet.

Vänsterpartiet menar att taket i arbetslöshetsförsäkringen bör höjas till 930 kr och golvet till 400 kr fr.o.m. den 1 januari 2012, samt att beloppen bör indexeras efter löneutvecklingen. Ersättningsnivån höjs till 80 % för hela ersättningsperioden inklusive tid med aktivitetsstöd. Vänsterpartiet vill också minska antalet karensdagar med två per år och ta bort deltidsbegränsningen. Arbetslöshetsavgiften bör avskaffas så att ingen kommer att behöva betala mer än ca 100 kr per månad i medlemsavgift till sin akassa, och avdragsrätt för medlemsavgiften bör införas. Partiet föreslår att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet.

Vänsterpartiet anser att en lagstiftning bör införas som gör samtliga kommuner skyldiga att ta emot flyktingar. Vänsterpartiet vill höja schablonersättningen med avsikt att höja kvaliteten och ambitionsnivån i fråga om flyktigmottagandet och är för en förlängning av ansökningstiden för anhöriginvandrare att kunna omfattas av den kommunala introduktionen. Regeringens satsning på lotsar i etableringsprocessen avvisas, liksom sfi-bonusen.

Vänsterpartiet föreslår i motion Fi243 en ram för utgiftsområde 13 som ligger 445 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 7 867 miljoner kronor över regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Arbetsmarknadens utveckling och regeringens förslag till ramar

Utskottet kan konstatera att den relativt positiva prognos för arbetsmarknadens utveckling på kort sikt som redovisades i vårpropositionen har fått revideras ned i ljuset av den ekonomiska oro som följt i spåren av den internationella utvecklingen. Situationen bedöms emellertid inte som lika allvarlig som under finanskrisen, då Sveriges BNP under 2009 sjönk med 4,9 %. För 2012 spås en positiv, om än måttlig, tillväxt. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden kommer att stå sig relativt väl vid en internationell jämförelse. Prognosen på tre till fyra års sikt ger anledning till försiktig optimism.

Som regeringen konstaterar i budgetpropositionen har arbetsmarknaden utvecklats starkt under de senaste två åren. Antalet sysselsatta har ökat kraftigt. Även antalet personer i arbetskraften har ökat, vilket är positivt eftersom utbudet av arbetskraft på lång sikt bestämmer sysselsättningen. Den starka sysselsättningsuppgången har också inneburit att arbetslösheten har minskat, trots det ökade arbetskraftsdeltagandet.

Arbetslösheten låg i september på 7,2 % i arbetskraftsundersökningarnas säsongsrensade data. Trenden för arbetslösheten var enligt SCB nedåtgående både vad gäller antalet och andelen arbetslösa, och nedgången var

något starkare för kvinnorna. Utskottet vill i sammanhanget betona vikten av att regeringen följer eventuella skillnader mellan kvinnor och män när det gäller effekter av den ekonomiska krisen.

När konjunkturen mattas av under 2012 med en BNP-tillväxt på bara 1,3 % stiger arbetslösheten något enligt regeringens bedömningar och börjar inte sjunka tillbaka förrän 2014 och 2015. Utskottet noterar att regeringen därmed är mer pessimistisk än både Riksbanken och Konjunkturinstitutet som prognostiserar en lägre och jämnare kurva för arbetslöshetens utveckling fram till 2014. Utskottet ser på längre sikt anledning till försiktig optimism: i prognosperiodens slut ligger regeringens bedömning nästan på samma låga nivå som i vårpropositionen – i närheten av 5 % – även om risken för en sämre utveckling inte är obetydlig.

Samtidigt som utskottet anser att man kan göra en försiktigt positiv bedömning av arbetsmarknadens utveckling på några års sikt ser utskottet orosmoment som kräver omedelbara insatser. Trots att arbetslösheten har minskat ligger långtidsarbetslösheten fortfarande på en hög nivå. Inbromsningen på arbetsmarknaden innebär att det blir än svårare för de långtidsarbetslösa att hitta ett arbete.

Utskottet vill framhålla det positiva i att regeringens reformer har medfört att individer som varit borta från arbetsmarknaden under en lång tid har kommit in på arbetsmarknaden. Sannolikheten att få arbete är mycket större för personer som deltar i arbetskraften än för de som står utanför. Många av dessa personer har dock nedsatt arbetsförmåga och riskerar långtidsarbetslöshet. Förutsättningarna för dem att finna och behålla ett arbete kan därför enligt utskottets mening även fortsättningsvis behöva förbättras.

Utskottet välkomnar därför att alliansregeringen nu föreslår ett arbetsmarknadspaket på sammanlagt 8,1 miljarder kronor för åren 2012–2014. I fokus står insatser för jobb, aktivitet, utbildning och praktik samt insatser som gör anställningar billigare. Dessutom ska en god matchning mellan arbetssökande och lediga platser säkras för att förhindra flaskhalsar och sämre tillväxtförutsättningar.

Arbetsförmedlingen tillförs totalt 1,2 miljarder kronor 2012, vilket ger resurser till ett förstärkt stöd och förmedling till dem som drabbats av eller riskerar långtidsarbetslöshet. Arbetssökande och Arbetsförmedlingen kan ha tätare möten och utökade kontakter med arbetsmarknaden och arbetsgivarna. Viktigt är också enligt utskottets mening bra och regelbunden uppföljning, så att rätt insatser och stöd sätts in för människor som blivit av med jobbet eller saknar jobb.

Förutom förstärkta förmedlingsinsatser föreslår regeringen en satsning på fler platser i utbildning och praktik. Sammantaget innebär paketet en förstärkning av tillfälliga arbetsmarknads- och utbildningsplatser med 15 350 årsplatser 2012 och 8 550 årsplatser 2013. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det inför risken att arbetslösheten biter sig fast till följd av det försämrade konjunkturläget är lämpligt att tillfälligt utöka möjligheterna för arbetssökande att stärka sina cv med komplette-

rande utbildning eller arbetslivserfarenhet. Risken för mer betydande inlåsningseffekter på arbetsmarknaden får bedömas vara relativt liten mot bakgrund av att många av insatserna riktas mot långtidsarbetslösa och andra svaga grupper. Insatsernas tillfälliga karaktär minskar också risken för inlåsningseffekter.

Utskottet kommer i betänkandena 2011/12:AU1 och 2011/12:AU2 att återkomma till regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområdena 13 och 14 mera detaljerat. Utskottet begränsar sig i detta yttrande över utgiftsområdesramarna därför till att lyfta upp två frågor till närmare diskussion: jobb- och utvecklingsgarantin och sfi-bonusen. Därefter redovisar utskottet sin syn på oppositionspartiernas alternativa förslag till ramnivåer för utgiftsområdena 13 och 14.

Jobb- och utvecklingsgarantin

Den s.k. jobb- och utvecklingsgarantin (JUG) är en viktig insats för att minska långtidsarbetslösheten. JUG ersatte den sämre fungerande aktivitetsgarantin, som inte fyllde sin funktion att bryta rundgången mellan arbetsmarknadspolitiska program och öppen arbetslöshet och i många fall förvisade långtidsarbetslösa ut i förtidspension med små möjligheter att någonsin komma tillbaka till arbetsmarknaden. Men det har också framförts i vissa delar berättigad kritik mot brister i genomförandet av framför allt sysselsättningsfasen (fas 3) i JUG. Som utskottet tidigare har framfört (yttr. 2010/11:AU4y) har det funnits tecken på att kvaliteten i garantin kan behöva höjas och att Arbetsförmedlingens kontroll av anordnare behöver förstärkas. En riksdagsmajoritet bestående av de fyra oppositionspartierna framförde också kritiska synpunkter i ett tillkännagivande till regeringen (bet. 2010/11:AU11, rskr. 2010/11:287).

Det är dock enligt utskottets mening inledningsvis angeläget att framhålla att möjligheten att komma ut i sysselsättning på en arbetsplats varit positiv för de flesta deltagare. Utskottet noterar att den fördjupade analys som Arbetsförmedlingen genomfört – som redovisades för utskottet vid ett sammanträde den 27 september 2011 – bl.a. genom att intervjua 850 slumpvist utvalda deltagare i sysselsättningsfasen visar att 77 % är helt eller delvis nöjda med sin plats. Den ensidiga bild som stundtals målats upp av meningslösa och förnedrande uppgifter delas inte heller av en mycket bred majoritet av deltagarna: nästan åtta av tio anser att uppgifterna varit meningsfulla, och bara två av tio anser att uppgifterna varit ganska eller mycket dåligt anpassade efter deras behov. Utskottet välkomnar att Arbetsförmedlingens generaldirektör inför utskottet klargjort att myndigheten genom samråd med arbetsmarknadens parter kommer att intensifiera ansträngningarna att säkerställa meningsfulla arbetsuppgifter för deltagarna i sysselsättningsfasen. Att öka deltagarnas anställningsbarhet måste enligt utskottets mening vara huvudfokus.

Utskottet kan konstatera att deltagarna enligt analysen själva pekar ut andra reformområden som mer angelägna. Bara ca 30 % anser sig exempelvis ha fått bra stöd från sin arbetsförmedlare. Som utskottet tidigare konstaterat innebar den ökning av arbetslösheten som följde i finanskrisens spår en mycket hastig volymökning i garantierna, inklusive sysselsättningsfasen. Det har därför varit svårt för Arbetsförmedlingen att genomgående upprätthålla en fullgod kvalitet i termer av möten med deltagarna och arbetsgivarkontakter. Det är enligt utskottets mening mot den bakgrunden mycket tillfredsställande att regeringen – som en del i det omfattande arbetsmarknadspaketet – föreslår en resursförstärkning i form av fler förmedlare till deltagare i garantierna på 672 miljoner kronor för 2012, varav 139 miljoner är öronmärkta för förmedling i sysselsättningsfasen.

Förutom att upprätthålla en tät kontakt med Arbetsförmedlingen och arbetsgivare är det enligt utskottets mening centralt att deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin får hjälp att närma sig arbetsmarknaden genom att öka sin anställningsbarhet. Det är därför mycket välkommet att regeringen tillför 200 miljoner kronor för fler programinsatser inom de tidiga faserna av jobb- och utvecklingsgarantin. Därmed kommer fler att kunna gå vidare till arbete eller utbildning redan innan de når sysselsättningsfasen.

Men det är också nödvändigt med förstärkningar av aktiviteterna för dem som redan befinner sig i sysselsättningsfasen. Utskottet vill i sammanhanget bl.a. framhålla att den möjlighet för deltagare i sysselsättningsfasen att påbörja arbetsmarknadsutbildning som infördes under 2011 förlängs under 2012. Det är också viktigt att det särskilda anställningsstödet även når personer i sysselsättningsfasen med mycket långa arbetslöshetsperioder. Utskottet välkomnar därför att regeringen föreslår att den allmänna förstärkningen av stödet under 2012 och 2013 kompletteras med en ytterligare höjning av det ekonomiska stödet för handledning för vissa personer i sysselsättningsfasen. Som regeringen konstaterar kan det särskilda anställningsstödet då fungera som en brygga från sysselsättningsfasen till arbete utan stöd och till nystartsjobb och lönebidrag för dem som behöver fortsatt stöd under en längre tid. Det är enligt utskottets mening även angeläget att Arbetsförmedlingen får möjlighet och resurser att tidigare ge oförsäkrade tillgång till insatserna i jobb- och utvecklingsgarantin.

I sammanhanget kan utskottet avslutningsvis konstatera att Arbetsförmedlingen som en del av sin fördjupade analys gjorde 6 600 uppföljningar av anordnare – vilket i stort sett innebär alla anordnare inom sysselsättningsfasen – och krävde korrigering eller helt avbröt samarbetet med anordnarna i det mindre antal fall där det varit nödvändigt. Utskottet vill åter understryka vikten av Arbetsförmedlingens kontrollfunktion gentemot anordnarna för att säkerställa kvaliteten för deltagarna och välkomnar därför att generaldirektören vid sitt möte med utskottet betonade att samtliga anordnare ska följas upp en gång var sjätte månad.

Sammanfattningsvis förefaller det utskottet som om regeringens förslag synnerligen väl tillmötesgår såväl de synpunkter som utskottet tidigare framfört om förstärkt kvalitet i sysselsättningsfasen, som vad riksdagen efterlyste i sitt tillkännagivande.

Sfi-bonusen

Utskottet noterar att ett av få förslag som återkommer i samtliga oppositionspartiernas budgetförslag är att avskaffa den s.k. sfi-bonusen som trädde i kraft den 1 september 2010. Därmed föreslår man en minskning av ramen för utgiftsområde 13 med 100 miljoner kronor. Utskottet vill för sin del framhålla att det svenska språket är nyckeln till en framgångsrik integration såväl i den svenska arbetsmarknaden som i samhället i övrigt. Utskottet välkomnar därför de ambitioner som regeringen har uttalat i fråga om att arbeta för kvalitetsförbättringar i sfi-undervisningen, i form av exempelvis den nytillsatta utredningen om ökad valfrihet genom en sfi-peng, nationella mål och lärarlyft inom sfi och öppningar för att erbjuda sfi på olika tider.

När det gäller sfi-bonusen kan utskottet konstatera att reformen har varit på plats i bara lite drygt ett år. Hittills är bedömningen – enligt den information som utskottet fick av statsrådet Erik Ullenhag vid ett möte den 13 oktober 2011 – att hela det avsatta reformutrymmet inte kommer att utnyttjas för 2011. Utskottet noterar att regeringen i regleringsbrevet för 2011 givit Skolverket i uppdrag att redovisa verksamhetens utveckling i termer av hur många sfi-deltagare som fått bonus och att regeringen i budgetpropositionen säger sig vara beredd att överväga behovet av eventuella åtgärder när dessa data inkommit. Utskottet kan också konstatera att IFAU har inlett en utvärdering av sfi-bonusens effekter, som ska redovisas senast den 31 december 2012.

Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening inte rätt tidpunkt att nu dra några slutsatser om reformens effekter. Det är värt att påpeka att ett enigt arbetsmarknadsutskott så sent som under förra årets budgetbehandling föreslog ett tillkännagivande till regeringen (2010/11:AU2, rskr. 2010/11:126) och då bl.a. betonade vikten av att regeringen använder sig av effektutvärdering när detta är möjligt och befogat samt att berörda myndigheter använder sig av utvecklade och tillförlitliga arbetsmetoder. Utskottet vidhåller ställningstagandet och anser i ljuset av detta att det vore förhastat att avveckla sfi-bonusen utan att veta om den kunnat bidra till en snabbare integrationsprocess. Ett omedelbart avskaffande av sfi-bonusen vore särskilt beklagligt mot bakgrund av att bevekelsegrunderna hos ett av de partier som vill avskaffa bonusen snarare bottnar i en vilja att försvåra än att underlätta en god integrationsprocess för människor som sökt sig till vårt land.

Oppositionspartiernas förslag till ramar

När det gäller oppositionspartiernas alternativa förslag kan utskottet för det första konstatera att budgetmotionerna tydliggör avsaknaden av ett gemensamt alternativ. Mot en tydlig allianspolitik står fyra spretiga alternativa förslag med mycket lite gemensamt, såväl i stort som på utskottets beredningsområde.

Utskottet beklagar att oppositionspartiernas enda gemensamma nämnare fortfarande tycks vara att prioritera bidragslinjen framför arbetslinjen. Liksom tidigare år har Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet kraftiga återställare av regeringens förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som sina budgetmässigt tyngsta poster inom beredningsområdet. Oppositionspartierna prioriterar fortfarande stora delar av sin budget till dem som inte arbetar. Detta står i bjärt kontrast till regeringens arbetsmarknadspaket där inriktningen i stället är att bryta och förhindra långtidsarbetslöshet med resurser som stimulerar människor att gå från bidrag till arbete.

Utskottet finner oppositionspartiernas prioritering svårbegriplig av flera skäl. Det viktigaste skälet är att de återställare som man förordar riskerar att öka arbetslösheten i ett läge där så gott som alla bedömare varnar för en vikande arbetsmarknad. Utskottet vill erinra om att förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är den av regeringens arbetsmarknadsreformer som i högst grad bidrar till minskad arbetslöshet, enligt den uppföljning av sysselsättningspolitiken som redovisades i 2011 års ekonomiska vårproposition. Långsiktigt beräknas reformerna av arbetslöshetsförsäkringen öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar med 1 % och minska arbetslösheten med 0,7 procentenheter. I ett mycket osäkert läge i världsekonomin och med en fortfarande alltför hög inhemsk arbetslöshet framstår det som ansvarslost att förorda en återgång till den tidigare bidragslinjen.

Oppositionspartiernas miljardförstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen är också svårbegripliga mot bakgrund av det blygsamma reformutrymme som funnits för 2012 års budget. Av de 15 miljarder kronor som finns att ta i anspråk för 2012 utan att överge det finanspolitiska ramverket väljer oppositionspartierna att satsa mellan 1,5 och 6 miljarder på återställare i arbetslöshetsförsäkringen på utgiftsområde 14. För Socialdemokraternas och Vänsterpartiets del tillkommer ytterligare 2 till 5 miljarder kronor i budgetförsvagningar på inkomstsidan genom förslagen att sänka kostnaden för medlemskap. Sådana prioriteringar framstår inte som ansvarsfulla i en ekonomisk situation som talar för ett behov av ansvarstagande.

I sammanhanget noterar utskottet att oppositionspartiernas enighet om bidragslinjen emellertid inte tycks utsträcka sig till de tillkännagivanden om återinförd 100-dagarsregel och borttagen deltidsbegränsning som man samlade en riksdagsmajoritet bakom under våren 2011 (bet. 2010/11:AU9, rskr. 2010/11:279). Finansiering under perioden 2012–2015 av exempelvis ett borttagande av deltidsbegränsningen återfinns bara i Vänsterpartiets och – som den får förstås – Sverigedemokraternas budgetmotion. Även om

utskottet inte kan ställa sig bakom förslaget är det i och för sig lovvärt att dessa två partier tar finansiellt ansvar för sina förslag även i budgethanteringen. Utskottet noterar också att Vänsterpartiet nu i stort sett ställer sig bakom den kostnadsberäkning av reformen som man avvisade så sent som i maj 2011.

Det är emellertid enligt utskottets mening anmärkningsvärt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet – som under vårens motionsbehandling ansåg dessa förslag som så viktiga att genomföra att man förenade alla fyra oppositionspartierna bakom sin ståndpunkt – nu inte bedömer förslagen värda att genomföra ens inom den fyraårsperiod 2012–2015 som kan överblickas i höstens budgethantering. Förslagen nämns över huvud taget inte i Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetmotioner.

Enligt utskottets mening förutsätter det finanspolitiska ramverk som ska försvara den svenska välfärden i tider av ekonomisk oro inte bara att riksdagens partier kan framföra helhetsförslag som balanserar inkomster och utgifter. Partierna måste i budgethanteringen ta ansvar även för förslag man framlägger i behandlingen av andra ärenden under andra delar av riksmötet för att deras politik ska bli statsfinansiellt trovärdig. Att som Socialdemokraterna och Miljöpartiet i maj samla en riksdagsmajoritet bakom krav i flermiljardklassen som man i september inte följer upp i sitt eget budgetalternativ utgör enligt utskottets mening i förlängningen en risk för trovärdigheten inte bara för de enskilda partiernas politik, utan ytterst för hela det finanspolitiska ramverket.

Utskottet noterar att *Socialdemokraterna* i sin budgetmotion för 2012 delvis tycks ha släppt det ensidiga fokus på matchningsproblematiken som helt dominerade partiets analys i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen. Tyvärr förefaller analysen några månader senare begränsa sig till ett nostalgiskt tillbakablickande mot 1990-talets misslyckade arbetsmarknadspolitik. Socialdemokraternas alternativa förslag till ramar för utgiftsområdena 13 och 14 består efter vad utskottet kan bedöma av idel gamla lösningar och återställare i stället för nya idéer för framtidens arbetsmarknad. De tre budgetmässigt mest omfattande förslagen utgörs av krav på en återgång till gammal bidragspolitik, gammal AMS-politik och gammal introduktionspolitik för nyanlända.

Som redan nämnts avsätter Socialdemokraterna även i budgetförslaget för 2012 förvånande stora resurser till att rulla tillbaka delar av regeringens framgångsrika reformer av arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet beklagar att Socialdemokraterna till syvende och sist förefaller ha avstått från att utnyttja det tillfälle att lämna bidragslinjen som 2012 års budgetmotion utgjorde.

När det gäller stödinsatser till arbetslösa vill Socialdemokraterna å ena sidan dra ned på regeringens satsningar på att förbättra matchningen och öppna nya vägar tillbaka till arbetsmarknaden med hjälp av kompletterande aktörer. Å andra sidan föreslår Socialdemokraterna kraftiga satsningar på traditionell arbetsmarknadspolitik i form av arbetsmarknadsutbild-

ningar och plusjobb. Utan att närmare gå in på varje enskild insats i det socialdemokratiska förslaget är det enligt utskottets mening ändå slående att den *mix* av åtgärder man presenterar uppvisar stora likheter med 1990-talets arbetsmarknadspolitik, som nu underkänts av väljarna i två på varandra följande val. De grundläggande byggstenarna i den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken tycks vara desamma oavsett hur arbetsmarknaden utvecklas och oavsett konjunktur. Utskottet kan exempelvis konstatera att Socialdemokraterna krävt kraftiga volymökningar i fråga om yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning vid varje riksmöte – under såväl hög- som lågkonjunktur – sedan alliansregeringen tillträdde. Nytänkande i form av insatser som möjliggör för de arbetssökande att finna alternativa vägar tillbaka till arbetsmarknaden lyser däremot med sin frånvaro.

Behovet av att ompröva gamla lösningar och våga tänka nytt är enligt utskottets mening kanske som störst när det gäller nyanlända invandrades inträde på den svenska arbetsmarknaden. Det är därför olyckligt att de socialdemokratiska förslagen även på denna punkt har drag av återställare och innebär minskad valfrihet för de nyanlända. Utskottet noterar att Statskontoret i sin delrapport (2011:24) om myndigheternas genomförande av etableringsreformen från oktober 2011 redovisar att det i juni 2011 fanns åtminstone ett lotsföretag representerat i 170 av landets 290 kommuner. Av budgetpropositionen framgår att antalet nyanlända är lågt i de kommuner som saknar tillgång till lots. Där framgår också att andelen nyanlända med etableringslots ökar och att 67 % av de nyanlända med en etableringsplan (fram till i juni 2011) även hade valt en lots. Andelen som väljer lots i direkt anslutning till sin etableringsplan ökar. Socialdemokraterna vill omfördela medel från lotsarna – som nyanlända själv kan välja som individuellt anpassat stöd i etableringsprocessen – tillbaka till en mer traditionell hantering med litet utrymme för individanpassning. Utskottet anser inte att en sådan prioritering skulle gagna de nyanländas arbetsmarknadsanpassning.

De sverigedemokratiska och vänsterpartistiska förslagen på sysselsättningsområdet förenas av partiernas brist på ekonomiskt ansvarstagande, i Sverigedemokraternas fall i form av orealistiska budgetbesparingar på migrations- och integrationsområdena, i Vänsterpartiets fall i form av att man avvisar det ekonomisk-politiska ramverk som utgör grunden för Sveriges starka offentliga finanser.

Som utskottet också tidigare framfört (senast i yttr. 2010/11:AU4y) delar utskottet inte den negativa syn på människor som kommit till Sverige på flykt undan krig och förtryck eller för att förverkliga sina drömmar som genomsyrar *Sverigedemokraternas* motion Fi242. Till skillnad från Sverigedemokraterna välkomnar utskottet att människor med andra erfarenheter och kunskaper ges möjlighet att bidra såväl kulturellt som ekonomiskt till vår gemensamma framtid. Partiets förslag att begränsa arbetskraftsinvandringen till ett konjunkturstyrt system med gästarbetare

som ges tillfälliga uppehållstillstånd skulle – om det blev verklighet – göra att Sverige gick miste om värdefull arbetskraft och medföra osäkerhet och otrygghet för dem som kommit hit.

Utskottet kan heller inte ställa sig bakom den sverigedemokratiska analysen att kraftigt minskade anslag till integrationsåtgärder och en hård assimileringspolitik skulle leda till minskade spänningar i det svenska samhället. Retoriken om att begränsa invandringen för att kunna ta hand om dem som redan kommit till Sverige ekar tom när partiet i sitt budgetförslag yrkar på halverade utgifter på integrationsområdet redan 2012 och i stort sett vill avveckla området helt till 2014.

Utskottet tar avstånd från partiets tankar om ett gästarbetarsystem. Spänningarna i ett samhälle minskar knappast av att vissa människor inte uppmuntras att känna sig välkomna och delaktiga i detta samhälle. De integrationsproblem som finns både i samhället och på arbetsmarknaden – och som inte ska vare sig förminska eller förenklas – löses enligt utskottets mening framför allt genom att man underlättar för invandrare att få en egen försörjning och genom att de ges bättre möjligheter att lära sig svenska. Etableringsreformen, nystarts- och instegsjobb, förslaget om nystartszoner, validering av utländska examina och sfi-bonusen är bara några exempel på hur regeringen arbetar för att förbättra integrationen, vilket utskottet välkomnar.

Som redan nämnts präglas *Vänsterpartiets* budgetmotion av stora utgiftsökningar inom i stort sett alla delar av arbetsmarknadspolitiken. Utskottet noterar att Vänsterpartiet utöver en höjning av ramen för utgiftsområde 14 på nästan 8 miljarder kronor föreslår utgifter på budgetens intäktssida på ytterligare nästan lika mycket för arbetsmarknadspolitiska åtgärder av i huvudsak samma karaktär som de på utgiftssidan. Som utskottet många gånger tidigare påpekat (senast i yttr. 2009/10:AU1y) innebär Vänsterpartiets sätt att redovisa delar av sina förslag till aktiv arbetsmarknadspolitik på budgetens intäktssida att rättvisande jämförelser mellan de olika budgetalternativen försvåras.

Allvarligare är naturligtvis att Vänsterpartiets förslag enligt utskottets mening i än högre grad än Socialdemokraternas präglas av krav på återställare och en återgång till en gammal AMS-politik som redan prövats i Sverige med mycket klen result. Vänsterpartiets politik synes vara utformad så att den underlättar för arbetssökande att stanna kvar i bidragsberoende och låser in dem i en kedja av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte leder till arbete utan bara till en ny åtgärd. Därmed riskerar Vänsterpartiets förslag enligt utskottets mening att vara rent kontraproduktivt för möjligheten att minska arbetslösheten. Utskottet kan inte ställa sig bakom en sådan politik.

Avslutningsvis kan utskottet konstatera att *Miljöpartiets* motionsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 präglas av en betydligt mer framtidsinriktad syn än övriga tre oppositionspartiets förslag, vilket framför allt kommer till uttryck i en öppnare attityd till såväl en reformering av arbetslöshetsför-

säkringen som en ökad arbetskraftsinvandring. Utskottet välkomnar detta och bedömer att Miljöpartiets öppenhet i dessa frågor kommer att vara viktig för att hitta breda och ansvarsfulla lösningar för den framtida arbetsmarknaden.

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ekonomisk politik och förslag till statsbudget för budgetåret 2012 i fråga om ramarna för utgiftsområdena 13 och 14, finansplan och skattefrågor m.m. i de delar som berör utskottets beredningsområde. Utskottet avvisar oppositionspartiernas förslag i motsvarande delar. Enligt utskottets bedömning är regeringens förslag det som har störst förutsättningar att ta Sverige genom den ekonomiska oro som väntar genom att motverka arbetslöshet och erbjuda nya vägar tillbaka till arbetsmarknaden för dem som befinner sig utanför den. Nivån på ramen för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet bör alltså vara 8 373 853 000 kr och nivån på ramen för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv 70 475 708 000 kr.

Stockholm den 25 oktober 2011

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Ylva Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Katarina Brännström (M), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlsson (C), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Jenny Petersson (M), Kerstin Nilsson (S), Anna-Lena Sörenson (S) och Penilla Gunther (KD).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (S)

Ylva Johansson (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Kerstin Nilsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S) anför:

Full sysselsättning är det övergripande målet för den socialdemokratiska ekonomiska politiken. Som land har vi inte råd med det slöseri som arbetslösheten innebär. Att motverka den demografiskt betingade bristen på arbetskraft genom att på olika sätt stimulera ett ökat arbetskraftsdeltagande hos befolkningen i aktiv ålder samt minska den strukturellt betingade arbetslösheten utgör kanske den största utmaningen för jobbpolitiken på medellång sikt. En förutsättning för att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen är att vi får ett mer jämställt samhälle. Vi vill ha ett modernt arbetsliv där de anställdas intressen står i centrum.

Sedan regeringsskiftet 2006 har det skett en omfattande nedmontering av det som tidigare utgjorde kärnan i den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Omkring två tredjedelar av platserna inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen har försvunnit. Arbetslösa hänvisas nu i stället i betydande utsträckning till regeringens s.k. garantier: jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga. I nuläget har en tredjedel av de arbetssökande placerats i dessa garantier där aktivitetsnivån är dokumenterat låg. Det verkliga sorgebarnet är jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 som alltmer framstår som en arbetsmarknadspolitisk ändstation.

Vi vill ha en annan modell där människor snabbt kommer i jobb med egen försörjning. Vi föreslår därför att resurser överförs från jobbcoacher till Arbetsförmedlingens förmedlingsverksamhet. Vi vill utöka arbetsmarknadsutbildningen. Personer som trots stora insatser inte kan få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden ska ha möjlighet att få anställning med lönesubvention och avtalade villkor genom t.ex. plusjobb inom den offentliga eller ideella sektorn. Vi föreslår därför att jobb- och utvecklingsgarantin fasas ut. Genom att slå samman delar av Arbetsförmedlingen och delar av Försäkringskassan och samtidigt tillföra nya resurser till en gemensam organisation, Kraftsam, vill vi erbjuda människor en kraftsamling för att komma in på eller tillbaka till arbetsmarknaden. Vi vill utöka antalet OSA-anställningar (offentligt skyddat arbete) riktade till personer med psykiska funktionshinder. Vi föreslår också en skattekreditering på 30 % av bruttoarbetsinkomsten för arbetslösa med försörjningsstöd som börjar förvärvsarbeta.

Det är ett ekonomiskt och mänskligt slöseri att låta många unga börja sitt vuxenliv med arbetslöshet. Aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen måste därför tas bort. För att underlätta generationsväxling inom den offentliga sektorn föreslår vi en satsning på utbildningsvikariat inom vård och

omsorg. Anställda får möjlighet att komplettera och bygga på sin tidigare utbildning samtidigt som en långtidsarbetslös får arbetslivspraktik och en möjlighet till fortsatt anställning i en viktig framtidsbransch. Vi vill också införa 20 000 traineeplatser för unga under 26 år i både offentlig och privat verksamhet. Vi föreslår att den s.k. Nynäshamnsmodellen för sommarjobb till ungdomar som bygger på samarbete mellan kommun och näringsliv utvidgas till att omfatta Sveriges samtliga kommuner.

Vi vill införa en kompetensförsäkring som omfattar alla på den svenska arbetsmarknaden och bygger på arbetslinjen. Kompetensförsäkringen ska göra det möjligt för människor att utveckla sitt kunnande, antingen för att långsiktigt klara att behålla sitt jobb och yrke eller för att kunna byta arbetsuppgifter, bransch eller yrke. En kompetenskommission bör tillsättas. Dess syfte ska vara att föreslå åtgärder som gör att företag och branscher hittar rätt kompetens vid rätt tillfälle. Vi vill öka antalet platser inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen med inriktning mot bristyrken. Vi föreslår också att Arbetsförmedlingen ska kunna bevilja arbetslösa möjligheter att studera inom den reguljära utbildningen med samma villkor som inom arbetsmarknadsutbildningen.

För att människor ska känna trygghet och få stöd för nödvändiga förändringar och anpassningar är det centralt att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en del av en aktiv politik för omställning. Dagens avgiftskonstruktion, där grupper av låginkomsttagare som exempelvis hotell- och restauranganställda betalar mycket höga avgifter till a-kassan, innebär en omvänd fördelningspolitik och leder dessutom till att stora grupper riskerar att ställas utanför det skydd som a-kassan innebär. Vi föreslår ett tak för avgiften på 120 kr i månaden genom omstruktureringar på inkomstsidan. Vi höjer dessutom ersättningsnivån i a-kassan till 80 %. Taket höjs till 910 kr per dag från mars 2012. Efter 100 dagars arbetslöshet trappas taket i a-kassan ned med 150 kr per dag.

Vi tror på ett arbetsliv där människor trivs, har möjligheter till inflytande över sin arbetssituation och kan utvecklas i jobbet. Det är en avgörande del av den kunskapsbaserade ekonomi och den värdeburna tillväxt som vi vill se för Sverige. Vi anser att regeringens minskning av anslagen till Arbetsmiljöverket har inneburit att delar av den verksamhet som är inriktad på att förebygga risker genom kontroll och tillsyn har skalats bort. Vi vill därför tillföra medel för bl.a. fler inspektioner, utbildning till skyddsombud och projekt för att stärka kvinnors arbetsmiljö.

Arbetslivets villkor är betydelsefulla för att få ett jämställt samhälle. Vi föreslår att den som vill gå upp i arbetstid ska ges möjlighet till det. Vi kan konstatera att arbetsmarknadens parter inte lyckats lösa denna fråga. Därför är vi beredda att lagstifta. Vi föreslår att det införs en begränsningsregel för hur länge rullande visstidsanställningar kan fortgå; 24 månaders visstidsanställning bör automatisk leda till att anställningen blir fast.

Vi anser att det finns brister i etableringsreformen. Vi är kritiska till sfi-bonusen eftersom vi menar att den är ineffektiv och orättvis och förknippad med stora dödviktstkostnader. Vi är även kritiska till storsatsningen på etableringslotsar. Vi menar att resurserna gör större nytta inom ramen för Arbetsförmedlingen om de utnyttjas för validering, arbetspraktik och grundläggande utbildning i kommunal regi. Vi vill också att systemet med etableringsersättning ses över i syfte att säkerställa att färre nyanlända blir beroende av kompletterande försörjningsstöd för sitt uppehälle.

Vi socialdemokrater avvisar regeringens förslag till ramar och ställer oss i stället bakom vad som framförs i motion Fi240 om en ram för utgiftsområde 13 på samma nivå som regeringens förslag men med en annan fördelning på anslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 5 850 miljoner kronor över regeringens förslag.

2. Avvikande mening (MP)

Mehmet Kaplan (MP) anför:

Miljöpartiets grundläggande utgångspunkt är att alla människor har rätt till arbete och egen försörjning. En trygg arbetsmarknad och en aktiv näringspolitik är en förutsättning för en stabil och dynamisk jobbpolitik som skapar många nya arbetstillfällen och minskar arbetslösheten.

Arbetslösheten bland unga har bitit sig fast på höga nivåer de senaste decennierna. Detta är en tragedi för den som är arbetslös men också för samhället i stort. Miljöpartiet har en rad förslag för att minska ungdomsarbetslösheten. Vi vill avskaffa arbetsgivaravgiften helt i ett år för företag som anställer unga arbetslösa. Vi behåller också de subventioner som regeringen har infört för långtidsarbetslösa. Kombinerar man dessa stöd blir vårt förslag betydligt effektivare än regeringens. Utöver olika typer av utbildningsplatser föreslår vi ett tillfälligt konjunkturpaket under 2012 och 2013 i form av platser i arbetsmarknadsinriktad yrkesutbildning för unga och fler platser på yrkeshögskolan. Dessutom föreslår vi ett traineeprogram i välfärden, där unga kan komma in och gå parallellt med äldre. Vi föreslår också en stimulanspott som kommuner, näringsliv och ideella organisationer ska kunna söka för att erbjuda sommarjobb till unga mellan 16 och 17 år. Ett s.k. navigatorcentrum som samordnar insatser från Arbetsförmedlingen och kommunerna ska kunna erbjuda stöd till deltagande ungdomar. Vi vill underlätta för företag som vill ta emot praktikanter och föreslår därför stöd i form av handledarutbildning och kompetensutveckling.

Gröna jobb var ett framgångsrikt program för långtidsarbetslösa som vi vill pröva igen. I programmet ska deltagarna jobba med natur- och kulturvård, t.ex. med att röja fram kulturminnen, rusta upp promenadstigar och sköta om tätortsnära skogar.

Överallt i arbetslivet råder det stor brist på jämställdhet mellan könen. För att åstadkomma jämställdhet på arbetsmarknaden är jämställda löner en förutsättning. Arbetsmarknadens parter måste ta sitt ansvar för att elimi-

nera löneskillnaderna mellan män och kvinnor. Staten har här ett ansvar att gå före. Miljöpartiet vill satsa på att minska löneskillnaderna mellan män och kvinnor i den statliga verksamheten.

För år 2010 har Arbetsmiljöverket registrerat 104 000 arbetsskador varav merparten är arbetsolyckor. Jämfört med 2009 har antalet anmälningar om arbetsolyckor med frånvaro ökat med 11 % och antalet anmälningar om arbetssjukdomar ökat med 3 %. Under 2010 inträffade 54 dödsolyckor bland förvärvsarbetande, vilket kan jämföras med 40 dödsolyckor under 2009. Till skillnad från en majoritet av EU:s medlemsländer lever Sverige inte längre upp till Internationella arbetsorganisationens (ILO) rekommendationer om en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. För att detta ska bli möjligt krävs ökade resurser till Arbetsmiljöverket. Miljöpartiets vision är att människor om de så önskar ska kunna arbeta mindre, t.ex. genom att ha en kortare arbetsvecka, eller genom att under vissa delar av livet kunna jobba mindre, samtidigt som det i andra skeden i livet ska vara möjligt att jobba mer.

Vi vill skapa en gemensam ingång till alla trygghetssystem genom att bilda en ny myndighet där uppgifterna på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen slås ihop. Den nya myndigheten ska ansvara för utbetalning av sjukersättning och a-kassa och ta över ansvaret för försörjningsstödet från kommunerna. Ersättningsnivån ska vara lika stor oavsett om man är sjuk eller arbetslös. På vägen mot ett sådant system föreslår vi en långsammare nedtrappning av ersättningsnivån i a-kassan så att arbetslösa ska få 80 % av sin tidigare dagsförtjänst i 300 dagar (450 dagar för föräldrar) och först därefter 65 %. Vårt förslag innebär också en höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringen med 100 kr till 780 kr per dag de första hundra dagarna.

Hittills har nära 20 miljoner kronor betalats ut i s.k. sfi-bonus. Pengarna har i första hand kommit de redan studievana eleverna till del, personer som även utan bonus hade klarat sina studier vid sfi på utsatt tid. De medel som i dag betalas ut i bonus behövs mycket bättre i den ordinarie verksamheten för att stärka undervisningen, lärarnas förutsättningar och alla elevers möjlighet att lära sig det svenska språket. Vi föreslår därför att sfi-bonusen avskaffas och att de medel som är avsatta för detta ändamål används för att stärka den ordinarie undervisningen i svenska för invandrare.

Miljöpartiet anser att alla människor i praktiken inte har samma rättigheter och möjligheter att verka i vårt samhälle. Vi vill därför tillföra ytterligare medel till Diskrimineringsombudsmannens arbete och till antidiskrimineringsbyråerna för att de ska kunna föra statistik som möjliggör jämförelser över tid och mellan olika delar av landet.

Jag avvisar regeringens förslag till ramar och ställer mig i stället bakom vad som framförs i motion Fi241 om en ram för utgiftsområde 13 som ligger 90 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 2 625 miljoner kronor över regeringens förslag.

3. Avvikande mening (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) anför:

Den borgerliga regeringens arbetsmarknadspolitik har varit ett misslyckande i såväl ekonomiskt som socialt hänseende. Genom att man försämrat villkoren för arbetslösa och sjuka samtidigt som man genom en helt ansvarslös invandringspolitik har fyllt på utbudet av lågkvalificerad arbetskraft har man fört en konsekvent lönedumpningspolitik och ökat utanförskapet. De stora utmaningarna inför framtiden handlar om att minska utanförskapet genom en ansvarsfull invandringspolitik, att stimulera landets företag till att våga och vilja anställa, att vidta åtgärder för att komma till rätta med den bristande matchningen, att aktivt bekämpa ungdomsarbetslösheten och, utan att som regeringen hemfalla åt etnisk diskriminering, slipa ned trösklarna in till arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna har till skillnad från regeringen konkreta förslag för att uppnå detta.

Ungdomsarbetslösheten är ett enormt problem för samhället i stort liksom för alla direkt drabbade ungdomar. Vi sverigedemokrater tror att det finns mer kostnadseffektiva sätt att göra arbetsmarknaden mer tillgänglig för de grupper som i dag till stora delar står utanför den än regeringens generella rabatt på arbetsgivaravgiften för anställda under 26 år. Vi vill därför flytta delar av resurserna till en ny reform med helt slopad arbetsgivaravgift för unga lärlingar. Under lärlingsperioden kan även provanställningen förlängas till 12 månader i stället för 6. Sverigedemokraterna bedömer att denna satsning skulle kunna bli en central del i arbetet med att komma till rätta med såväl ungdomsarbetslösheten som matchningen av arbetstagarnas kompetens i relation till arbetsgivarnas behov. Vi tar dessutom inte bort hela arbetsgivaravgiftsrabatten för ungdomar utan halverar den, vilket gör att det fortfarande kommer att vara betydligt billigare att anställa en ungdom än en vuxen.

Starta-eget-bidraget kan vara av avgörande betydelse för att man ska kunna få en ny verksamhet att fungera i början. Unga arbetslösa som besitter driftighet, innovativa idéer och engagemang ska ha samma rätt som andra att kunna nyttja bidraget. Därför föreslår Sverigedemokraterna att den generella gränsen sänks från 25 till 20 år. Eftersom det ofta tar tid innan en verksamhet blir ekonomiskt lönsam vill vi att bidraget ska kunna ges i upp till 9 månader, till skillnad från dagens 6 månader.

De svenska turordningsreglerna kom till under en tid då rörligheten på arbetsmarknaden var liten. Genom att öka antalet arbetstagare som får undantas från turordningsreglerna görs arbetsmarknaden mer rörlig, vilket inte minst gör den mer tillgänglig för svenska ungdomar. Ett ökat antal undantag i turordningsreglerna skulle dessutom medföra att företagens möjligheter att behålla nyckelpersonal ökar. Sverigedemokraterna förordar därför en utökning av rätten att göra undantag från den nuvarande nivån på 2 anställda till 5 anställda.

Regeringen har ökat otryggheten och samtidigt försämrat matchningen mellan arbeten och kompetens genom försämringar i ersättningssystemen för arbetslösa. De som står utan arbete har fått sämre ekonomiska möjligheter att söka de arbeten som motsvarar deras utbildningsnivå och kompetens. Vi tror inte att den som drabbas av tillfällig arbetslöshet vill permanenta den situationen till långvarig arbetslöshet. Därför är en försämrade a-kassa en synnerligen dålig metod för att få människor i arbete. Sverigedemokraterna förordar att taket för arbetslöshetsersättningen höjs men att ersättningsnivån hålls konstant. Vår ambitionsnivå för det nya taket är 900 kr per dag fram till arbetslöshetsdag 101 och därefter 750 kr per dag. Sverigedemokraterna ser det som helt orimligt att man från första dagen tvingas söka jobb över hela landet och mot sin vilja bryta upp från sin familj och hembygd, och vi förordar därför ett återinförande av den s.k. 100-dagarsregeln, som alliansregeringen upphävde. En annan ändring som regeringen genomförde var begränsningen vad gäller ersättning för deltidarbetslösa, vilket ytterligare har förstärkt trögrörligheten på arbetsmarknaden. De positiva effekterna av en ökad rörlighet på arbetsmarknaden skulle till stor del finansiera kostnaderna för en mer generös omställningsförsäkring.

Sverigedemokraterna ser arbetskraftsinvandring främst som ett sätt att tillfälligt kompensera för en dåligt fungerande matchning på den svenska arbetsmarknaden, men vi ser den också som en metod att ta till när antalet arbetstillfällen i en specifik sektor tillfälligt blir större än arbetskraften i samma sektor. Därför förespråkar vi en modell med gästarbetare, där utländsk arbetskraft kan få ett tillfälligt uppehållstillstånd knutet till arbetsmarknadens behov. Vi ställer oss däremot starkt kritiska till att som regeringen öppna upp för en generell arbetskraftsinvandring inom områden som redan präglas av hög arbetslöshet eller inom sektorer där Arbetsförmedlingen målar upp en dyster prognos för framtiden.

Vi betraktar instegsjobben som en skattesubventionerad diskriminering av svenskar och föreslår ett omedelbart avskaffande av insatsen av såväl rättviseskäl som budjetskäl. Av samma anledning är vi negativa till det förslag om s.k. nystartszoner som framförts av flera statsråd, vilket innebär en diskriminering av företag och anställda som inte återfinns inom regeringens prioriterade områden.

Vi skär ned kraftigt på flera områden i takt med att antalet nyanlända asyl- och anhöriginvandrare minskar med 90 % som ett resultat av Sverigedemokraternas invandringspolitik. Vi väljer dock att inte avbryta ersättningen till kommuner i förtid utan låter redan ingångna avtal löpa tills de naturligt har avslutats, vanligtvis 24 månader, varför den fulla effekten av besparingarna inte märks förrän mot slutet av budgetperioden. Anslagen 1:1, 1:4, 1:5, 2:1, 2:2 samt 3:1 inom utgiftsområde 13 avskaffas i deras helhet då de är utgifter som vi inte bedömer medför en vettig avkastning åt det svenska folket.

Vi sverigedemokrater föreslog i vår budgetmotion Fi242 en ram för utgiftsområde 13 som ligger 4 139 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 963 miljoner kronor över regeringens förslag.

Jag ställer mig bakom den politik som beskrivs i motionen, men det har uppdagats att det finns en uppgift som bygger på ett felaktigt underlag från utredningstjänsten, varför Sverigedemokraterna i finansutskottet kommer att yrka på en förändrad ram. Därför anser jag att riksdagen bör besluta om budgetramar för utgiftsområde 14 på de nivåer som framgår av tabell 2 nedan. Det får till följd att vårt förslag om förbättringar för deltidsarbetslösa träder i kraft först den 1 juli 2012.

Tabell 2 Justerade yrkanden för utg.omr. 14 (ändringar i fetstil)

Miljoner kronor

Anslag	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	2012	2013	2014	2015
1:2	Bidrag till arbetslöshetserättning och aktivitetsstöd	+4 350	+6 000	+6 100	+6 000
1:3	Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	+240	+240	+240	+240
	Summa utg.omr. 14	+4 590	+6 240	+6 340	+6 240

4. Avvikande mening (V)

Josefin Brink (V) anför:

Läget på arbetsmarknaden är för närvarande mycket bekymmersamt. I budgetpropositionen bedömer regeringen att arbetslösheten vid slutet av mandatperioden kommer att uppgå till 6,6 %. Det är exakt samma nivå som när regeringen tillträdde i oktober 2006. Efter åtta år av borgerligt regeringsinnehav räknar alltså regeringen med att vi är tillbaka på ruta ett, med en arbetslöshetsnivå som finansminister Anders Borg hösten 2006 beskrev som massarbetslöshet. Särskilt alarmerande är den kraftiga ökningen av gapet mellan mäns och kvinnors sysselsättning. Mellan januari 1994 och augusti 2011 har gapet ökat med 144 %. På tre år har antalet långtidsarbetslösa ökat med över 65 %. Regeringen har ett betydande ansvar för denna utveckling.

Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik syftar till att understödja målet om arbete åt alla och att skapa ett arbetsliv präglad av goda arbetsvillkor, bra arbetsmiljö, ökat demokratiskt inflytande och ökade utvecklingsmöjligheter för löntagarna. En sammanhållen statlig arbetsförmedling med nationell överblick är en förutsättning för en väl fungerande arbetsmarknad. Vi vill avveckla systemet med s.k. kompletterande aktörer och privata jobbcoacher. Jobbsökaraktiviteter och coachning, i och utanför massåtgärderna jobbgarantin för unga och jobb- och utvecklingsgarantin, slukar i dag det mesta av de resurser som regeringen avsätter för arbetsmarknadspolitiken.

Vänsterpartiet slopar de rigida garantiprogrammen och satsar i stället på aktiva åtgärder med högre kvalitet som stärker de arbetssökandes möjligheter till anställning. Programmet fas 3 ska avskaffas, och i stället ska deltagarna erbjudas subventionerade övergångsjobb eller yrkesutbildning inom ramen för exempelvis arbetsmarknadsutbildning eller yrkeshögskolan eller som anställd lärling.

I stället för att låta nyutexaminerade unga gå arbetslösa vill Vänsterpartiet underlätta traineeanställningar vid de myndigheter och förvaltningar som inom kort måste börja rekrytera ny arbetskraft. Vi satsar också på ett kunskapslyft för anställda i äldreomsorgen. Under utbildningen ges nästa generations omsorgsarbetare möjlighet att komma in i yrket genom utbildningsvikariat. Den tredje delen i Vänsterpartiets generationsväxlingssatsning utgörs av lärlingsanställningar i bristyrken. Vänsterpartiet vill också att den som får tjänstledigt för att starta eget ska kunna få stöd för start av näringsverksamhet under förutsättning att arbetsgivaren anställer en arbetslös som vikarie. Vi vill tillföra fler årsplatser inom den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen än regeringen och göra det möjligt för arbetsmarknadsutbildningar att vara längre än 6 månader.

Vi välkomnar den utökning av antalet lönebidragsanställningar som regeringen gör i det s.k. kulturarvslyftet. Vi menar dock att målgruppen för lönebidragsanställningarna har avgränsats för snävt. Vi anser också att taket för lönebidragsersättningen behöver höjas. Vi anslår medel för att höja taket med 2 000 kr per månad. Samma takhöjning sker för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA), utvecklingsanställning och trygghetsanställning. Vi välkomnar regeringens utökning av antalet platser på Samhall men säger definitivt nej till visstidsanställningar inom Samhall.

Rehabiliteringen måste bli bättre och arbetsplatserna anpassas så att människor kan komma tillbaka i arbete. Vi vill införa sanktioner mot arbetsgivare som inte tar sitt ansvar i dessa frågor. Det systematiska förebyggande arbetsmiljöarbetet är av avgörande betydelse för att på sikt minska belastningen och ohälsan i arbetslivet. Vi avsätter därför mer än regeringen till Arbetsmiljöverkets tillsynsarbete, till utbildning av skyddsombud och till de regionala skyddsombudens verksamhet.

Efter regeringsskiftet 2006 raserade regeringen snabbt och strategiskt viktiga grundstenar i arbetslöshetsförsäkringen. Vänsterpartiet menar att taket i arbetslöshetsförsäkringen bör höjas till 930 kr och golvet till 400 kr fr.o.m. den 1 januari 2012. För att undvika en fortsatt urholkning av försäkringen indexeras beloppen efter löneutvecklingen. Ersättningsnivån höjs till 80 % för hela ersättningsperioden inklusive tid med aktivitetsstöd. Vi minskar också antalet karensdagar med två per år för att på sikt ta bort dem helt. Vi tar bort 75-dagarsbegränsningen vid deltidsarbetslöshet. Arbetslöshetsavgiften avskaffas så att ingen kommer att behöva betala mer än ca 100 kr per månad i medlemsavgift till sin a-kassa och inför avdragsrätt för

medlemsavgiften. Vi föreslår också att alla som uppfyller grundvillkoren i 9 § lagen om arbetslöshetsförsäkring och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader ska få rätt till ersättning med grundbeloppet.

Att kvinnor har lägre löner och sämre arbetsvillkor än män är en strukturell orättvisa som måste angripas på flera sätt. Vi vill stärka rätten till fasta jobb på heltid och avsätter resurser för att skapa utrymme för bättre löner och arbetsvillkor hos offentliga arbetsgivare. Vi vill också se en generell arbetstidsförkortning som gör det möjligt för fler att orka jobba heltid utan att slita ut sig. Vi vill skärpa kraven på arbetsgivare att bedriva aktivt jämställdhetsarbete, genomföra lönekartläggningar och upprätta handlingsplaner för jämställda löner. Vi vill också skärpa kraven på aktivt förebyggande arbete för övriga diskrimineringsgrunder och ge Diskrimineringsombudsmannen mer resurser och tydligare uppdrag att arbeta med aktiva åtgärder.

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens inriktning på integrationspolitiken eftersom den främst handlar om tvångsåtgärder riktade mot personer med utländsk bakgrund snarare än om att skapa de förutsättningar som är nödvändiga för lika rättigheter på arbetsmarknaden, på bostadsmarknaden, i skolan osv. Vi föreslår att en lagstiftning införs som gör samtliga kommuner skyldiga att ta emot flyktingar. Vi förstärker dessutom anslaget för att höja schablonersättningen med avsikt att öka kvaliteten och ambitionsnivån på flyktingmottagandet samt för att förlänga den tid som anhöriginvandrare kan omfattas av den kommunala introduktionen. Vi avvisar regeringens satsning på lotsar i etableringsprocessen. Vi avvisar också regeringens sfi-bonus.

Med hänvisning till detta avvisar jag regeringens förslag till ramar och ställer mig i stället bakom vad som framförs i motion Fi243 om en ram för utgiftsområde 13 som ligger 445 miljoner kronor under regeringens förslag och en ram för utgiftsområde 14 som ligger 7 867 miljoner kronor över regeringens förslag.